

Ungdomsmiljøet på Rustahøgda

HVORDAN HAR VI DET, HVOR VIL VI OG HVA TRENGER VI?

Silje K. Krogstad | Framtidas Rustahøgda | 2018

Forord

Tusen takk til dere som har brukt av tida deres til å dele erfaringer og informasjon i prosjektet! Vi håper at resultatet vil være nyttig og bli brukt i de ulike fora hvor status for ungdomsmiljøet på Bardufoss/Rustahøgda har betydning for avgjørelser og diskusjoner.

En tankevekker er at mange er opptatt av hva vi gjør, og hvordan vi klarer det – heller enn hvordan vi har det. Dette er samtidig gjenkjennbart på landsbasis, og ikke unikt for Måselv.

Rådet fra psykisk helsetjeneste for barn og unge er derfor, stopp opp litt, pust og kjenn etter. Tenk deg inn i hvordan du selv og de rundt deg har det – og tillat både deg selv og andre å ikke levere på topp 24/7. Det er lett tilgjengelig forebygging som både du og de rundt deg kan dra nytte av.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Innledning	3
Teori	4
Metodebeskrivelse	5
Resultater	8
Inntrykk og vurdering av ungdomsmiljøet på Rustahøgda.....	8
Inntrykk og vurdering av samlokaliseringen på Rustahøgda.....	9
hovedlinjer i forebyggende arbeid med tanke på forebygging av rus, kriminalitet og negativ atferd?.....	10
Hvordan håndteres mistanke om rus eller kriminalitet ifht en gruppe eller enkeltungdom?.....	11
Hvordan involveres ungdom i det forebyggende arbeidet?	11
Forslag til forebyggende tiltak.....	12
Viktige bidragsyttere til forebygging på Rustahøgda.....	14
Diskusjon.....	14
Konklusjon	16
Etterord	16
Litteraturliste	17
Vedlegg.....	17

Innledning

Undertegnede begynte i prosjektstilling som miljøterapeut/v psykisk helsetjeneste for barn og unge i Målselv 05.09.2017 med arbeidsavtale frem til 31.07.2018. Stillingens utlysningstekst, søknad om prosjektmidler til Fylkesmannen i Troms og innvilgelse av prosjektmidler fra samme instans var da utgangspunkt for arbeidsoppgaver de kommende 10 mnd.

Utlysningsteksten på st. nr. 67/17 fra Målselv kommune sa følgende om arbeidsoppgaver; *«Arbeidet vi bestå av forebyggende helsearbeid, og hovedfokus vil være ungdommer knyttet til Rustahøgda. Arbeidet vil rettes direkte mot ungdommene og aktuelle samarbeidspartnere. Arbeidsoppgaver vil hovedsakelig være individuelle samtaler, oppsøkende arbeid og miljørettet arbeid.»*

Søknaden om prosjektmidler underskrevet av enhetsleder familieenheten 07.03.17 definerte; *«Stillingen som det er søkt om midler til planlegges brukt for å styrke det forebyggende helsearbeidet. Ved at miljøterapeut kan være mer tilstede på Rustahøgda og de aktuelle skolene på dagtid og ettermiddagstid vurderer kommunen at det er større sannsynlighet for å fange opp de ungdommene som har behov for oppfølging. Det å være tilstede i et område hvor mange ungdommer oppholder seg vil i seg selv være forebyggende. Det vil bli gitt tilbud om individuell oppfølging. Det vil være et tett samarbeid med skolehelsetjenesten, skolene, psykisk helsetjenesten barn/unge og politirådet. Styringsgruppen til prosjektet vil være Sjumilssteget i kommunen.»*

Innvilgelsen av prosjektmidler fra Fylkesmannen i Troms beskrev at *«Målet med tildelingen er at den skal bidra til økt kapasitet og varig kapasitetsvekst i kommunens tjenester, slik at mennesker med rusmiddelrelaterte problemer skal sikres et helhetlig, tilgjengelig og individuelt tilpasset tjenestetilbud»* Prosjektmidlenes akseptskjema er signert 31.05.2017 av enhetsleder Familieenheten.

I søknaden til fylkesmannen og utlysningsteksten til prosjektstillinga kommer det frem at en så for seg ei prosjektstilling med hovedsete på Rustahøgda. Dette da den videregående skolen, ungdomsskolen og fritidstilbud etter planen skulle være samlokalisert der fra høsten 2017. Ved oppstart av prosjektarbeidet var den videregående skolen ikke flyttet opp enda, og det ble etter hvert klart at dette mest sannsynlig ikke kom til å skje 17/18.

Sjumilssteget som stillingens styringsgruppe hadde møte 15.09.2017 og kunne derfor tidlig mene noe om prosjektskissen som var utarbeidet 17/18 de første dagene etter oppstart. Det var da enighet om at en kunne ivareta den beskrevne tilgjengelighet for ungdom på Rustahøgda ved at stillingens arbeidsoppgaver fortsatt skulle ligge hos psykisk helsetjeneste for barn og unge, og fortrinnsvis rettet mot elever ved ungdomsskolen og VGS som ellers ville vært favnet av stillingen. En ble i tillegg til arbeidsoppgaver i psykisk helsetjeneste enige om at prosjektet skulle ta kontakt med aktuelle aktører som kunne sitte på erfaring og kunnskap om ungdomsmiljøet på Bardufoss og på Rustahøgda, for innspill om «Framtidas Rustahøgda». Et slikt arbeid ville kunne gi kommunen enda bedre innsikt og oversikt, og slik bidra til bedre grunnlag for vurderinger relatert til tilbud for ungdom på Rustahøgda.

I referat fra dette møtet fremkommer også at en drøftet visjoner for prosjektet/Rustahøgda. En fikk ikke landet en endelig og definert visjon verken da eller ila prosjektperioden, men begreper som ble nevnt var positiv, trygg, åpent, ivaretakende, vekst, kraft, glede, DIS, aktiv, ungdom, sosialt, samvær, inkluderende, å være seg sjøl, utvikling, framtid, plass for alle.

Videre litt teori som kan være nyttig å ha med seg i lesningen av innkommet informasjon i prosjektet;

Teori

Om sosialt nettverk,

Sosial støtte har en allment positiv betydning for psykisk helse og mye forskning tyder på at sosial støtte er særlig viktig når et individ må håndtere en stressende situasjon (Turner og Turner 1999 i Barstad og Sandvik 2015). Tilgangen til nettverk øker med størrelsen på de sosioøkonomisk ressursene, og synker tilsvarende ved lavere inntekt og utdanning. De færreste barnefamilier opplever at det er økonomiske forhold som hindrer barnas sosiale deltakelse, men det kan ofte handle om mangel på sosial støtte. Familier, barn og unges sosiale relasjoner er heller kanskje ikke bare viktige i seg selv, men en kan si at de også legger grunnlaget for videre muligheter for sosiale relasjoner (Turner og Turner 1999 i Barstad og Sandvik 2015). De senere årene har en også sett at sosial samhandling har etablert seg på en ny arena, internett.

Norske barn, unge og internett,

Internett er ikke lenger bare et sted for informasjon, men også et sted for relasjon og nye tjenester utvikles raskt. Norske barn født etter 2010 vil i gjennomsnitt begynne å bruke internett når de er 12-18 måneder gamle. Mange unge (og voksne) deler mye informasjon på internett og sosiale medier av både generell, men også av privat karakter. I EU Kids Online undersøkelsen fra 2010 rapporterer 52% av alle barn, og 80% av barn fra familier med lav sosioøkonomisk status at det er lettere å være seg selv på internett enn utenfor. Samtidig erfarer en at deling av private forhold kan gi to utfall. Eksempelvis kan en status eller et innlegg på sosiale medier om foreldre som krangler gi positiv oppmerksomhet og støtte, men det kan også bli brukt mot deg i det sosiale spillet som alltid ligger der (Staksrud 2013).

Med unges utfordringer og problemer med nettbruk, kan det være en naturlig reaksjon å som voksen ville slå av, fjerne, stenge av. Svaret på spørsmålet om dette er lurt, er **nei**. Det meste man gjør i livet innebærer en risiko. Å gå til skolen, leke, kysse – og å være på internett. Det handler om å lære å vurdere, håndtere og ta gode valg i den risikoen en utsettes for (Staksrud 2013).

Litt om mobbing, foreldre og engasjement,

En utfordringene knyttet både til konkrete utfordrende tema som mobbing, men også til hvordan barn og unge har det generelt er å få foreldrene med på laget. De aller fleste av oss slår oss til ro når våre barn har det ok, og for svært mange er det også vanskelig

å skulle akseptere det dersom egne barn ikke oppfører seg greit mot andre. Foreldre må komme ut av en «tror og føler modus», og bli bedre på realitetssjekk. Ofte har ikke foreldre av barn som mobber andre mistanke om dette, og når de da evt. får vite vil de aller fleste av oss nesten instinktivt søke en forklaring som «ikke er så ille», at «det er skolens ansvar», at «det er bare venninnetrøbbel», «det var andre som ledet an» osv. (Staksrud 2013).

Hva kan voksne gjøre,

Det viktigste er at voksne bryr seg. Uten omsorg, dialog og kommunikasjon med barna og ungdommene våre kommer vi ingen vei. Den menneskelige kompetansen, det som handler om sosiale relasjoner, sosial atferd, hvordan vi har det, hvordan har de har det – alene og sammen med andre, er de viktigste momentene vi kan ha fokus på (Staksrud 2013).

Barn og unge trenger voksne som er relevante, de må være «de voksne» og ha fokus på rett sted. Foreldre må ha tro på egen støtte og evne til å hjelpe barna, vi vet at løpende engasjement og god dialog fra voksne hjelper. Det gjør det lettere for barn å varsle om problemer og konflikter før de eskalerer, og ikke minst vil de voksne oppleves som ressurser og støttende. Det kan være vanskelig å be pappa om hjelp, når en samtidig må forklare hvorfor det ligger bilde av puppene sine på internett – og her er det viktig at gode, trygge dialoger ligger i bunnen (Staksrud 2013).

Konkrete og tydelige voksne gjør også en forskjell. Ingen voksne er flinkere til å snakke om trygg nettbruk, og å engasjere seg i det ungdom gjør som norske foreldre og lærere er. Samtidig ser en at vi ofte er flinke til å ta opp ting og hjelpe **etter** at noe har skjedd, heller enn å ta opp vanskelige tema i forkant, for å forhindre at noe skjer. Forventninger om hvordan en skal oppføre seg mot andre bør gjøres eksplisitt og så tidlig som mulig. Det er også viktig at det gjentas jevnlig. Vær konkret, ikke bruk fraser som; «ikke finn på noe tull» eller «oppfør deg ordentlig», men si «det er bare lov å dele bilder av andre hvis de sier det er greit osv. (Staksrud 2013).

Vær også inkluderende og relasjonsbyggende i dagliglivet, man inviterer ikke alle unntatt en eller to, og vær også en inkluderende rollemodell på nettet. Hvordan omtaler du andre, hvilke bilder deler du, hvordan opptrer du i nettdebatter, hvordan tar du vare på egne personopplysninger? Alt på internett er i realiteten potensielt offentlig, og mange har brent seg på at det som var morsomt da, var ikke morsomt senere (Staksrud 2013).

Så, videre til innhenting av informasjon i prosjektet;

Metodebeskrivelse

Etter en brainstorming over aktuelle informanter, valgte jeg å for innhenting av informasjon å invitere meg til et møte med de ulike aktørene. Jeg tok kontakt med alle på samme måte; en mail med informasjon om prosjektet og forespørsel om en samtale.

Unntaket her er rådet for funksjonshemmede og ungdomsrådet/ungdomskonferansen – som selv tok kontakt og inviterte meg til møte. Prosjektet bar tidlig preg av å ha et kvalitativt preg, da informantene var forholdsvis få, ulike og det var nødvendig med samtaler med hver enkelt av dem.

En kvalitativ intervju metode benyttes ved innhenting av kvalitativ primærdata, og benyttes når problemstillingen berører motivasjonsmønsteret, eller er spesielt komplisert. Kvalitativ intervju metode gir informasjon av typen hva, hvorfor, hvordan, og brukes når man ønsker å forstå et fenomen gjennom ei problemstilling (estudie.no).

Jeg valgte å bruke problemstillinga «Ungdomsmiljøet på Rustahøgda, hvordan har vi det, hva ønsker vi og hva trenger vi?» som arbeidstittel i prosjektet, denne ble værende og til slutt også navnet på den endelige rapporten.

Etter å ha kontaktet informanter og gjort avtale om møte, påbegynte jeg arbeidet med en intervjuguide tenkt som rammeverk for informasjonsinnhenting. Dette var et utfordrende arbeid da informantene besto av både næringsdrivende, store grupper, små grupper, offentlige instanser og enkeltpersoner. Resultatet ble derfor en intervju/samtaleguide med 7 tema, en struktur som jeg også benyttet som mal for et referat etter hvert møte. Jeg sendte mine ferdige referatet til gjennomlesing og evt. korrigerer hos de jeg hadde snakket med, dette som kvalitetssikring på at jeg hadde oppfattet ting riktig og at informantene kunne kjenne seg igjen i min referering.

I hovedsak gjennomførte jeg samtale med hver av informantene i ett møte, med varighet på mellom 45 min og 1, 5 time. Det er samtidig noen unntak her, og det første er informasjonen fra elevrådet ved ungdomsskolen. Jeg deltok der først på et elevrådsmøte og fortalte om prosjektet, hvor elevene i samarbeid med rektor i ettertid utarbeidet sitt informasjonsdokument på egen hånd. Rektor tok ansvar for å lede informasjonsinnhenting og skrev inn innspillene i referatet for så å sende dem til prosjektet.

Også FAU på ungdomsskolen fikk først informasjon om prosjektet i møte, hvor de deretter ønsket sende spørsmålene til alle foreldre, få innspill og å kunne oppsummere disse som informasjonen fra FAU. Denne oppsummeringen ble gjort i felles møte mellom FAU og undertegnede, og referat utsendt til representantene for kvalitetssikring.

På ungdomskonferansen gjennomførte vi en «post it» maraton med brainstorming og rask tilbakemelding på temaene positive vurderinger og bekymring/uro ifht ungdomsmiljøet i Målselv. Her valgte jeg også å bruke hele Målselv som begrep, da ungdomsrådet består av ungdommer fra hele kommunen. Lappene oppsummerte jeg i et eget dokument, og sendte leder av ungdomsrådet for gjennomlesing.

I møte med elevrådet på Bardufoss Høgtun Videregående skole ga jeg kort informasjon om prosjektet, og delte så ut samtaleguiden og ba ungdommene fylle inn disse selv. Disse skjemaene sammenfattet jeg til ett referat, og sendte elevrådsleder for kvalitetssikring.

Mulige feilkilder:

I løpet av arbeidet ble jeg oppmerksom på noen mulige feilkilder, jeg vurderer som viktig å nevne også i rapporten. En mulig feilkilde er valg av ordlyd og bruk av begreper. Et eksempel er ifht innhenting av opplysninger fra elevene ved Bardufoss Høgtun VGS, så jeg at noen av elevene hadde svart på spørsmålene som om de var rettet mot skolen. Min intensjon var at spørsmålene var rettet mot miljøet på Bardufoss som helhet, noe som kan ha vært utydelig for elevene når jeg brukte Bardufoss som begrep uten nærmere spesifikasjoner i skjemaet mitt. Dette kan også gjelde flere av informantene.

Ifht innhenting av informasjon fra ungdomsskolen, ble denne gjort i samarbeid mellom rektor og elevrådet. Involveringen av rektor kan på den ene siden ha bidratt til påvirkning og styring fra voksne til elevenes innspill, mens det på den andre siden kan ha bidratt til kvalitetssikring ved hjelp til å bedre forstå og hente frem informasjon på de ulike områdene.

Det er også en mulig feilkilde at undertegnede er sosialarbeider og samtidig med dette prosjektarbeidet jobber direkte med ungdommer i kommunen. Dette kan ha bidratt til et særlig fokus på hvordan en har det også i prosjektarbeidet/rapporten, og at andre utgangspunkt for forståelse har glippet.

Det er i prosjektet innhentet informasjon fra:

Bardufoss Høgtun VGS/v rektor

Bardufoss Høgtun VGS/v ressursteamet

Bardufoss ungdomsskole/v administrasjonen

Barneverntjenesten i Målselv kommune

BOIF

BUA/aktivitetsleder i Målselv kommune

Elevrådet ved Bardufoss Høgtun VGS

Elevrådet ved Bardufoss ungdomsskole

FAU ved Bardufoss ungdomsskole

Kommunalt råd for likestilling av funksjonshemmede

Kulturskolen/MOT Målselv kommune

Internatet ved Bardufoss Høgtun VGS

Målselv lensmannskontor

Polarbadet AS

Psykisk helsetjeneste for barn og unge i Målselv kommune

Ruskonsulenten i Målselv kommune

Skolehelsetjenesten på Bardufoss Høgtun videregående skole

Skolehelsetjenesten på Bardufoss ungdomsskole

Ungdomsrådet i Målselv kommune

I tillegg:

I tillegg til intervju og informasjonsinnhenting fra informanter deltok undertegnede også på en dag med BUA aktivitet høsten 2017. Jeg bisto med utarbeidelsen av Målselv kommunes nominasjon til å bli barne- og ungdomskommune i 2017, et arbeid som ga et godt bilde av Målselv kommunes fokus på og tilbud til barn og unge. Jeg har også deltatt på forelesning ved UiT; rusforebyggende arbeid blant ungdom (Hel-3505) og hvordan forebygge og håndtere atferdsvansker (Hel-3505-1)

I en rapport som denne må naturlig nok informasjonsmaterialet som tas med begrenses, og jeg har prioritert å ta med gjennomgående og gjentakende innspill innenfor de ulike temaene. Der er noen unntak, der jeg har vurdert innspillene som nytenkende og særlig relevante å ta med. Beklageligvis vil jo en slik løsning medføre at enkelte informanter kan oppleve at deres beskrivelser er utelatt, men jeg har i prosjektet etterstrebet at alle stemmer skal være hørt. Dette kan for eksempel være løst ved at noen detaljerte beskrivelser kan være favnet inn i litt mer overordnede momenter i rapporten.

Resultatene er presentert med en deling på tilbakemeldinger fra ungdommene og fra «de voksne», med det som hensikt å kunne sammenligne disse to gruppene. Ungdommene er elevrådene og ungdomsrådet, sammen med andrehåndsinformasjon om hva ungdom har formidlet til ulike instanser og blitt referert på av disse i informasjonsinnhenting. Med «de voksne», menes her øvrige informanter og deres uttalelser fra eget ståsted, som foreldre, politi, polarbadet osv.

Resultater

INNTRYKK OG VURDERING AV UNGDOMSMILJØET PÅ RUSTAHØGDA

Ungdommene beskriver;

Utfordringer; Mange beskriver å føle seg utenfor, føler at de ikke lykkes god nok, er nok populære eller har god nok status blant jevnaldrende. De forteller om press vedr

rusmidler og at ungdom kan være veldig dømmende overfor hverandre. De er bekymret for utviklingen som skjer vedr. bruk av sosiale media, og sier det er mye som skjer der av negativ art og som voksne ikke har innsikt i eller oversikt over.

Styrker; Ungdommene gir tilbakemelding om å være fornøyde med fritidstilbudene som finnes. De beskriver å se potensiale til sosial samhandling og vennerelasjoner, og flere opplever et godt samhold i ulike grupper. De synes også å være særlig fornøyde med idrettsmulighetene på Bardufoss.

De voksne beskriver;

Utfordringer; I den voksne gruppa av informanter finner en flere som i all hovedsak bekymret for rusmidler, både lovlige og illegale, og de beskriver å ha registrert en økning i tematikken den siste tida.

Flere tematiserer også sosiale medier og uttrykker bekymring for det som foregår der. Det nevnes at mange foreldre stoler for mye på barna sine, og overlater dem for mye til seg selv og egne vurderinger.

Flere av de offentlige instansene som er nært ungdommen uttrykker bekymring for ungdommenes opplevelse av å ikke være god nok, manglende egenverd og stadige streben etter å prestere på topp. Noen gir også beskrivelser av ungdom som opplever å mangle voksne med tid og forståelse, og det er også observert ei todeling i ungdomsmiljøet, de som driver med idrett og de som ikke gjør det. En er bekymret for denne splittelsen, og ser behov for å skape en endring her.

Et bekymringstema som også gjentas av flere i informasjonsinnhenting er bekymring for de som ikke har meningsfulle aktiviteter å holde på med på fritida. Voksengruppa er her urolige for konsekvenser av dette som negativ atferd, eksempelvis rus, kriminalitet og hærverk. I det kriminelle bildet er en også bekymret for terskelen hos eldre søsken og venner for å skaffe rusmidler til de som ikke er gamle nok.

Styrker; En oppfatter at ungdom i området i all hovedsak har mye ressurser, de trives og de har mange muligheter. Noen beskriver under temaet at miljøet på Bardufoss er trygt. Ser kanskje at ungdom fra ulike miljøer, linjer og skoler i større grad enn før kan ha gode vennerelasjoner på tvers, og selv om det fortsatt er mye potensiale her vurderes dette som positivt.

INNTRYKK OG VURDERING AV SAMLOKALISERINGEN PÅ RUSTAHØGDA

Ungdommene beskriver;

Ungdommene tenker på at det kan bli for mange ungdommer på for liten plass, de tematiserer negativ påvirkning, og at «sammensveising» og arbeid for et godt felles miljø kan bli utfordrende med så mange involverte. Samtidig er noen urolige for at de små grupperingene, som for noen skaper trygghet og forutsigbarhet skal forsvinne når alt blir stort og samlet.

De ser også på det som positivt at alle skal bli samlet på ett sted, og man har større potensiale til å finne venner, og det vil være lettere å være med venner som ikke er like gamle som en selv. Kanskje kan samlokaliseringen også føre til at enda flere begynner med idrett og det blir positivt med nye fine lokaler for VGS.

De voksne beskriver:

Bekymringer; Er urolige for et uoversiktlig miljø, og lettere negativ påvirkning. Her kommer også uroen for ungdom som ikke tar del i organiserte aktiviteter frem, sammen med ventetida mellom skole og fritidsaktiviteter. Hva gjør en da, hvor gjør en av seg – hvordan unngå hærverk og negativ atferd.

En tenker på at det kan bli lettere tilgang på rusmidler gjennom samling av mange ungdommer i ulik alder på ett sted, da det vil være noen som lovlig kan benytte tobakk og alkohol, mens andre ikke.

Noen av de offentlige instansene tematiserer også viktigheten av at foreldre er på banen, og at ikke Rustahøgda er/blir en «foreldrefri» arena, hvor ungdom settes av og hentes – uten at foreldre er tilstede. Samtidig sier deler av foreldregruppa at de har mye allerede, og ikke har kapasitet til mer forebyggende arbeid enn det de allerede gjør i dag, som trenere, FAU osv.

Noen av de voksne skisserer også en uro for at de ungdommene som har behov for et lite miljø og små grupper kan oppleve samlokaliseringen som vanskelig. Noen tematiserer også uro for trafikk/logistikutfordringer.

Fordeler; Rustahøgda beskrives som en smeltedigel i kommunen, og det oppleves som praktisk med kort vei fra skole til fritidsaktiviteter. Det blir et større sosialt fellesskap, med flere muligheter for ungdommene å finne/være sammen med venner. Tryggere og lettere overgang fra ungdomsskolen til VGS, og en kan kanskje bruke ressurser på tvers av skolene. En vil kunne styrke samarbeidet mellom ulike instanser som er involvert i oppfølging av ungdom og skape et mer helhetlig kommunalt tilbud.

HOVEDLINJER I FOREBYGGENDE ARBEID MED TANKE PÅ FOREBYGGING AV RUS, KRIMINALITET OG NEGATIV ATFERD?

Ungdommene beskriver:

Politiet og Annette Münch har hatt foredrag, men synes ellers at det skjer lite på dette området ved den videregående skolen, i hvert fall som elevene kjenner til. Det fremmes som positivt at elever opplever å bli tatt på alvor og hørt når de sier ifra om bekymringsfulle forhold, både internt på skolen og ved at politiet kommer når det skjer konkrete hendelser.

Ungdomsskolen har MOT som elevene kjenner godt til, det er også ulike rusfrie arrangementer i forebyggende øyemed. Ungdommene sier de er bekymret for at

mange ungdommer kan synes å ikke bry seg og eksempelvis røyker, drikker og gjør som de vil.

Ungdomsrådet fremmer at det synes som at Målselv tar ungdom på alvor, det kan ifølge dem fortsatt bli bedre, men de synes det er et bra utgangspunkt.

De voksne beskriver;

Flere offentlige instansers hovedfokus i forebygging består av å være og å gjøre seg tilgjengelige for ungdommene. Godt planarbeid på ulike arenaer, tverrfaglig samarbeid og tilrettelegging av aktiviteter er av flere beskrevet som viktige momenter i det forebyggende arbeidet de bedriver – noen ønsker også enda mer av dette.

Noen av de offentlige instansene skulle gjerne ønsket seg enda mer samarbeid med foreldrene, noen også med hverandre i det forebyggende arbeidet.

Bedret samarbeid i enkeltsaker og da særlig i overgangen ved fylte 18 år for ungdom som har hjelp fra ulike instanser fremmes også som et konkret og viktig satsningsområde.

HVORDAN HÅNDTERES MISTANKE OM RUS ELLER KRIMINALITET IFHT EN GRUPPE ELLER ENKELTUNGDOM?

Ungdommene beskriver;

På ungdomsskolen opplevde en at «Halloweenpartyet» ble avlyst og er delt i at det var både forståelig og dumt. Ungdommene beskriver også kjennskap til involvering av politiet i ulike saker, og er opptatte av at reglene må være like for alle, noe de ikke alltid opplever at det er.

De voksne beskriver;

Offentlige instanser beskriver å erfare et godt samarbeid når faktiske hendelser skjer, og politiet nevnes her av flere. Viktigheten av god informasjon fremmes også, samt at det må være konsekvenser for ungdom som bryter regler. Andre tematiserer normalsvingninger i samfunnet med tanke på alkohol snus og tobakk og sier at dette er en tematikk som har variert i alle år.

HVORDAN INVOLVERES UNGDOM I DET FOREBYGGENDE ARBEIDET?

Ungdommene beskriver;

Ungdommen sier det er bra at ungdom i Målselv har en stemme inn i det som skjer i kommunen gjennom ungdomsrådet. De erfarer også direkte involvering i forebygging gjennom MOT arbeidet (ungdomsskolen), men flere beskriver også en opplevelse av liten involvering i forebyggende arbeid.

De voksne beskriver:

Flere av de offentlige instansenes involvering av ungdom i det forebyggende arbeidet er individbasert og skjer gjennom oppfølging av enkeltungdom, og da gjerne når en situasjon er eller har blitt vanskelig og ikke i forkant. På gruppenivå samarbeider Målselv ungdomsråd direkte med ungdomsleder, som opplever å ha et nært samarbeid med ungdommene generelt.

MOT er en arena hvor ungdommene på ungdomsskolen er involvert i forebyggende arbeid, som sammen med elevrådet nevnes av flere under dette punktet.

En instans nevner også at det er viktig med voksenstyring samtidig som ungdom skal høres, mens foreldregruppa fremmer at samtaler med barna er involvering i forebyggende arbeid. Samtidig stiller de spørsmålet om det kan være slik at ungdommene selv er for lite involvert, og for mye voksenstyrt når det gjelder forebygging?

FORSLAG TIL FOREBYGGENDE TILTAK

Ungdommene beskriver:

Ungdommene ønsker seg tiltak mot sosialt press og hjelp til å etablere gode vennerelasjoner. De foreslår bedre informasjon når det skjer ting ungdom kan være med på i kommunen og lavere kostnad for deltakelse i etablerte organiserte aktiviteter. De ønsker seg jevnlig fokus på og informasjon i skolehverdagen om hva som kan være vanskelig og hvordan en kan få det bedre/kunnskap om psykisk helse. De ønsker seg også mer kunnskap om hvor en kan få hjelp om en har det vanskelig, og de tematiserer at det er nødvendig med hjelp og ikke straff til de som sliter. Modellen «Aktiv Lyngen»/v Kåre Bjørnar Olsen anbefales konkret.

De voksne beskriver:

Flere av de offentlige instansene ønsker seg et enda tettere samarbeid, og avklaringer seg imellom vedr. de ulike tilbudene som gis i kommunen. Et gjennomgående moment er tilgjengelige voksne, med tid og kompetanse til å støtte og veilede ungdom (og foreldre) i det de står i, når de står i det.

Konkrete forslag til handling

(Størrelsen og fargen på teksten er tilfeldig og har ingen betydning)

Tilgang på psykolog lokalt i kommunen, et treffpunkt utenom de organiserte aktivitetene – et møtested hvor en kan gjøre «ingenting», fellesskap voksne og ungdom sammen, økt kompetanse for håndtering av hendelser, **inkluderende** tiltak og aktiviteter for fellesskap, jevnlig kurs med ulike tema, **skyssordning til/fra Rustahøgda**, tilbud om et sted å spise/gjøre lekser mellom skole og fritidsaktiviteter, tilbud til motorinteressert ungdom, foredrag fra tidligere rusmisbrukere, foreldre som **inviterer ungdom** hjem og tilbyr skyss, ballbinge, offpistoløype, tilrettelegging av Polarbadet/Bardufosshallen, internettkafé, flere tilbud til Rustahøgda – også kulturelle, tydelige og **samordnede** regler ulike arenaer i mellom, samarbeid skoler/kulturliv om arrangementer, **aktivitetspark/treningsløype**, fri kontingent, **bedre oppfølging av barn i familier som har det vanskelig**, sambruk av kommunale bygg til ulike aktiviteter, samorganisering av offentlige tjenester relatert til ungdom, **bedre synlighet av det offentlige tilbudet**, styrking av helsesøstertjenesten på VGS, **involverte og engasjerte foreldre**, videreføring og videreutvikling av **MOT**, godt organiserte tilrettelagte og selvgående elevråd, aktivitetshus for ungdom i brakkeriggen, hjelp til livsmestring for ungdommene, **gode forbilder – vi har et ansvar for å ta vare på hverandre og ikke bruke albuerne for å komme/holde seg på topp selv**, viktig å tilrettelegge for de med særlige utfordringer som for eksempel funksjonshemninger, **godt opplærte og trygge trenere**, hockeybane, **aktivitetstilbud som utfyller hverandre ikke konkurrerer med hverandre**, tilbud som favner alle ikke bare et spesifikt samfunnslag, god belysning, **generelt foreldreveiledningstilbud, tilgjengelighet** fra det offentlige hjelpeapparatet også etter klokka 15.45

VIKTIGE BIDRAGSYTERE TIL FOREBYGGING PÅ RUSTAHØGDA

Ungdommene beskriver;

For ungdommene kan det synes som at tilstedeværende og lyttende voksne er det viktigste for dem. Offentlige hjelpere som politi, helsesøster, trenere er sammen med foreldre nevnt som viktige instanser, og sammen med skoleledelse, medelever og venner.

De voksne beskriver;

Fra de voksne informantene kan det synes som at samarbeid er den viktigste faktoren. Politiet er en gjennomgående nevnt samarbeidsinstans, men også helsesøster nevnes av flere. Deretter kommer foreldre og skole som følges av lag og foreninger, internat, psykisk helsetjeneste og barneverntjenesten. Enkeltinstanser har nevnt fylkeskommune, Polarbadet AS, Bardufosstun AS og Aleris som viktige samarbeidsinstanser på Rustahøgda.

Litt diskusjon rundt informasjon og teori;

Diskusjon

Et fellestema fra ungdom og de øvrige informantene når det gjelder inntrykk og vurdering av ungdomsmiljøet, er de sosiale og mellommenneskelige aspektene ungdom imellom og det nevnes utfordringer i form av eksempelvis press, egenverd og selvfølelse. Forskning viser at sosial støtte har en allment positiv betydning for psykisk helse, og er viktig når en for eksempel må håndtere en stressende situasjon. Målselv er en kommune med en rekke arenaer hvor ungdom har mulighet for å etablere sosiale relasjoner utenom den private sfære, med et bredt kultur-, idretts og skoletilbud. Det kan likevel se ut som at ungdom tidvis har det vanskelig sosialt. En etterspør voksne med tid og kompetanse til samtaler og oppfølging sammen med veiledning både for ungdom og voksne. Det mangler også arenaer for dem som ikke driver med idrett eller kultur, som motorinteresse, skating, sykkel mm.

Kanskje kan det være hensiktsmessig å iverksette (eller omorganisere) tiltak på de arenaene som allerede finnes for en bedret situasjon for de som har det vanskelig, men også i forebyggende øyemed. Informantene har flere konkrete løsningsforslag for tematikken, som økt voksentetthet eksempelvis gjennom økt skolehelsetjeneste, sosiallærere, miljøterapeuter osv. En annen vinkling er foreldreveiledning, å hjelpe foreldre med økt kunnskap og innsikt i ungdoms behov og å holde opp og frem det viktige aspektet med voksnes viktige rolle i den sosiale samhandlingen mellom ungdom.

Det uttrykkes også bekymring fra de aller fleste informantene i prosjektet vedr. sosiale medier. Ungdom rapporterer om at det er lettere «å være seg selv» på internett, en bekymringsfull utvikling. Spørsmålet blir kanskje, hvordan kan en hjelpe ungdom til å

være trygg nok til å være «seg selv» også i det «reelle» sosiale samfunnet? Voksne som rollemodeller og god og trygg oppfølging derifra er en måte. Kanskje bør en også etterstrebe å i større grad legge til rette for sosiale muligheter og fellesskap blant de unge, både i privat og offentlig regi, men sammen med en enda større bevissthet rundt hva ungdom trenger for å ha det bra. Det er heller ikke slik at en kan fjerne de sosiale medier fra de unges hverdag, men en må sørge for at unge mestrer den risikoen sosiale medier innebærer, som andre risikoer i tilværelsen. Her trengs det kloke foreldre og andre voksenpersoner.

Også voksenrollen tematiseres fra informantene i dette prosjektet, og mange voksne i barn og unges tilværelse har mye å følge opp, og mye som skal gjøres og realiseres både i barnas og kanskje også i eget liv. Det kan være viktig å som foreldre, men også for offentlige instanser å sørge for å hjelpe barn og unge til å se egen verdi og styrker, og å være god nok som en er. Barn og unge lærer ellers ikke av hva voksne sier, men av hva vi gjør, en påstand som er dokumentert gjennom flere ulike forskningsarbeider. En voksen, være seg forelder, lærer eller andre voksne sier til våre unge at de er gode nok som de er, men som samtidig selv jager etter å prestere, levere, bli tynnere, sprekere, ha flere opplevelser osv. kommer sannsynligvis til kort med sin verbale veiledning. Press kan komme fra ungdommen selv, men foreldrenes fokus har stor innvirkning på de unge.

Klokskap hos voksne gjennom å bry seg, være realistiske, konkrete og tydelige, gode rollemodeller vil vi gjennom dette prosjektet påstå at er den viktigste faktoren for at våre unge skal få det bedre. Og selv om det rapporteres det at de unge generelt har det bra, er det for mange unge tilknyttet Rustahøgda som strever på ulike måter til at vi kan toe våre hender og ikke tenke tiltak og videre forebygging.

Det etterspørres fra noen av informantene bedre samordning av de tjenestene som finnes, som kan oppleves som uoversiktlig og overlappende i hverandre. Å gjøre en jobb her i «systemet» kan være en god måte å både bedre oversikt og tilgjengelighet for ungdommer, men også ha en positiv effekt for foreldre, og andre voksne resurspersoner i ungdommers hverdag.

Om samlokalisering, flere skoler, flere tilbud på samme sted er en jo bekymret for den faktiske plassen og at det blir mange på samme begrensede område. Samtidig kan jo dette være både ei utfordring og en mulighet, og også her er det nok særlig viktig med gode voksne, som kan bidra med et klokt blikk og god veiledning til å finne mulighetene og ressursen i dette både på gruppenivå og individnivå. Flyt mellom ulike skoler og miljøer er jo også tematisert, og tverrfaglig samarbeid er et moment alle instanser i området som er involvert i ungdommenes hverdag bør holde høyt. Det vil bidra til oversikt, trygghet, og forutsigbarhet for alle parter.

Ungdom beskriver å i liten grad å kjenne til eller være direkte involvert i forebyggende arbeid, med unntak av ungdomsskolen som er aktive i MOT konseptet. Engasjerte ungdommer kan være forebyggende i seg selv, og gode elevråd, som fungerer med lite voksenstyring men med god voksenstøtte kan være gode veier å gå for større

engasjement og involvering fra ungdommenes side. De voksne må skape mulighetene, og gi veiledning til ungdom å bruke dem.

I forebyggende øyemed ønsker offentlige instanser seg enda bedre samarbeid, både med hverandre, men også med foreldregruppa, noe som er helt i samsvar med behovet for at foreldre er hovedaktøren i ungdommenes liv. En ser også at norske voksne er gode til å bistå når noe har skjedd, men at en med fordel kan bli litt mer i forkant.

Konklusjon

I et slikt prosjekt som dette, er det vanskelig og heller bør en kanskje ikke trekke en bastant konklusjon. Samtidig ser en noen signaler som kan være hensiktsmessig å oppsummere; både ungdom og voksne ser både mulige fordeler og ulemper med samorganiseringen av skoler og fritidstilbud på Rustahøgda. Det kan bli en sosial smeltedigel, men det kan også gjøre det vanskeligere for de som trenger mindre miljøer. Ungdom i området har i utgangspunktet både gode ressurser og mange muligheter, men flere opplever likevel å ha det vanskelig og presset for å mestre, prestere og levere både sosialt, faglig og fysisk oppleves av mange ungdommer som stort. Voksne har travle dager, både foreldre og offentlig ansatte og det etterspørres ressurser med tid og forståelse til veiledning, støtte og oppfølging. Og det etterspørres en enda bedre samorganisering av de ressursene som allerede fins.

Etterord

Vi håper at rapporten og det arbeidet vi har gjort vil komme til nytte, når politiske og administrative vurderinger og beslutninger relatert til ungdom og Rustahøgda skal gjøres i det videre. Den representerer stemmen fra mange og ulike informanter, men hvor en faktisk likevel kan se noen felles momenter, noe som fra vår side nesten ble en overraskelse tatt i betraktning den ulike formen og organiseringen de ulike informantene er organisert under. Utfordringene vi ser er heller ikke unik for Målselv. Eksempelvis ungdommers opplevelse av press, og bekymring for bruk av sosiale medier kan en se også i det generelle samfunnsperspektivet – men det er jo ikke dermed sagt at ikke Målselv skal fortsette å være i front, med tilbud, tiltak og forståelse av viktige momenter for dyktige, imøtekommende og skapende ungdommer i kommunen, som møtes av dyktige, imøtekommende og skapende voksne i sin hverdag.

Målselv 19.06.18
Silje K. Krogstad

Litteraturliste

Barstad Anders, og Sandvik Lene, (12/2015); «*Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet En analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsene*» Oslo: Helsedirektoratet

<https://estudie.no/kvalitative-metoder/>

Skogen, Jens Christoffer, (2013); Tidlig debut av rusbruk, rusproblemer og mental helse hos ungdom. Hentet 17.04.2018 fra <http://www.forebygging.no/Artikler/2014-2012/Tidlig-debut-av-rusbruk-rusproblemer-og-mental-helse-hos-ungdom/>

Staksrud, Elisabeth, (2013); «*Digital mobbing Hvem, hvor, hvordan og hvorfor – og hva kan voksne gjøre?*» Oslo: Kommuneforlaget AS

Vedlegg

1. Intervjuguide/referat mal
2. Nominasjon Målselv som årets barne- og ungdomskommune 2017